

Heraldica Varia

UNDER DET SENASTE halvåret har Riddarhusets sköldebrevssamling tillförts en ansevärd mängd svenska och utländska sköldebrev. Extra glädjande har det dessutom, vad gäller de svenska sköldebrev, rört sig om sköldebrev för nu levande ätter. I och med förvärven av de utländska sköldebrev kan nu Riddarhusets sköldebrevssamling stoltsera med handlingar från Sverige, England, Skottland, Frankrike, Preussen, Ryssland, Tysk-Romerska riket, Vatikanen och Österrike-Ungern. Antalet sköldebrev som förvaras i Riddarhusets arkiv har nu passerat 600.

DONATIONER

Huvudmannen, herr Karl Robert von Dardel, Åkersberga, har donerat sköldebrevet i original för adliga ätten nr 2217 Dardel.

Kaptenen Georg Alexander Dardel (1775–1863), tidigare i engelsk tjänst, inkom till Sverige 1808 och adlades här jämlikt 37 § 1809 års regeringsform, innebärande att endast huvudmannen innehar adlig värdighet, den 21 maj 1810 på Stockholms slott av konung Karl XIII med bibehållet namn Dardel och introducerades den 4 april 1812 under nr 2217. Ätten Dardel har ett medeltida schweiziskt ursprung och bakgrunden till vapensköldens utformning är okänd.

Huvudmannen, herr Jacob Tersmeden, Mallorca, har donerat sköldebrevet i original för adliga ätten nr 1940 C Tersmeden.

Bergsrådet och brukspatronen, ägaren till Larsbo bruk, Jacob Tersmeden (1683–1753), adlades den 22 november 1751 på Stockholms slott av konung Adolf Fredrik, och introducerades den 6 augusti 1752 under nr 1940, nuvarande 1940 C.

De tre hamrarna (smedsattribut) i vapnet kan möjligtvis syfta på ättens tidigare namnformer (tor Smede, tor Smeden).

Friherre Hans-Henrik Ramel, Malmö, har donerat sköldebrevet i original för adliga ätten nr 2039 von Troil.

Biskopen över Västerås stift, sedermera ärkebiskopen Samuel Troilius (1706–1764), barn, såväl födda som ofödda, adlades för faderns förtjänster den 11 september 1756 på Stockholms slott av konung Adolf Fredrik med namnet von Troil. Sönerna introducerades den 5 mars 1776 under nr 2039.

Vapenskölden innehåller kyrkliga symboler. De två patriarkalkorsen i balken är biskopsattribut och de två änglahuvudena med vingar (serafer) syftar på Samuel Troilius tjänst som ordenspredikant vid Serafimerorden.

DEPOSITIONER

Huvudmannen, herr Jacob von Engeström, Bälinge, har deponerat sköldebrevet i original för adliga ätten nr 1948 B von Engeström.

Biskopen över Lunds stift, teologie doktor Johan (Johannes) Engeströms (1699–1777) hustru och barn, såväl födda som

ofödda, adlades för faderns förtjänster den 22 november 1751 i palatset i Stockholm av konung Adolf Fredrik med namnet von Engeström. Sönerna introducerades den 8 juni 1752 under nr 1948.

Precis som i fallet med den von Troiliska vapenskölden så syftar patriarkalkorsen på Johan Engeströms tjänst som biskop. Det krönte örnhuvudet i hjälmprydnaden hännyftar till ättens skånska ursprung.

Huvudmannen, medicine doktor Carl Rosenblad, Lund, har deponerat sköldebrevet i original för adliga ätten nr 2013 B Rosenblad.

Professorn i medicin vid universitetet i Lund, Eberhard Rosén (1714–1796), adlades den 23 januari 1770 på Stockholms slott av konung Adolf Fredrik med namnet Rosenblad. Sköldebrevet är underskrivet först av konung Gustav III utan angivande av plats och datum. Ätten introducerades den 20 december 1774 under nr 2013.

Eskulapstaven i vapenskölden är läkekonsstens attribut och åsyftar Eberhard Rosenblads professur i medicin.

Sedan 1902 förvaras även friherrebrevet för friherrliga ätten nr 323 Rosenblad och grevnebrevet för utdöda grevliga ätten nr 123 Rosenblad på Riddarhuset.

Statssekreteraren vid Inrikes civilexpeditionen vid Kungliga kansliet, sedermera en av rikets herrar och justitiestatsminister, Mathias Rosenblad (1758–1847), upphöjdes i friherrlig värdighet enligt primogenitur

Adliga ätten Dardel nr 2217.

Adliga ätten Tersmeden nr 1940 C.

Adliga ätten von Troil nr 2039.

Adliga ätten von Engeström nr 1948 B.

Adliga ätten Rosenblad nr 2013 B.

Adliga ätten Crommon.

med succession på äldste son, son efter son, den 3 januari 1805 på Stockholms slott av konung Gustav IV Adolf, och introducerades samma år den 30 november under nr 323. Han upphöjdes senare i grevlig värdighet jämlikt 37 § 1809 års regeringsform, innebärande att endast huvudmannen innehar grevlig värdighet, den 7 januari 1815 på Stockholms slott av konung Karl XIII, och introducerades samma år den 25 februari under nr 123. Han slöt själv den grevliga ätten på svärdsidan den 4 september 1847.

Den friherrliga ätten Rosenblad fortlever genom Mathias Rosenblads äldre broder, översten och chefen för konungens eget värvade regemente sedermera generallöjtnanten Elof Rosenblad (1756–1838). Han upphöjdes i friherrlig värdighet jämlikt 37 § 1809 års regeringsform, innebärande att endast huvudmannen innehar friherrlig värdighet, genom kunglig resolution given den 29 juni 1809 på Stockholms slott av konung Karl XIII med adoption på den yngre broderns friherrliga nummer. Han introducerades som friherre den 21 juni 1811 under nr 323.

Huvudmannen herr Claes Breitholtz,

Bromma, har tillsammans med sin bror, herr Svante Breitholtz, Bromma, deponerat sköldebrevet i original för adliga ätten nr 484 Breitholtz. Sköldebrevet har fram tills nu varit deponerat på Kungliga biblioteket men har alltså glädjande nog flyttats till Riddarhuset.

Löjtnanten vid Livregementet till häst, sedermera generalmajoren, Claes Breitholtz (1620–1706), född i Reval och år 1637 överflyttad till Sverige, adlades den 22 maj 1650 på Stockholms slott av drottning Kristina med namnet Breitholtz, och introducerades den 26 oktober 1650 under nuvarande nr 484.

Vapenskölden kan möjligen anses vara delvis talande med en vit enhörning framför en grön lind. Holz betyder trä på tyska.

FÖRVÄRV

Riddarhuset har förvärvat ett preussiskt sköldebrev för adliga ätten von Schönermarck. Domaren vid högsta domstolen i Preussen, Caspar Heinrich Schönermarck (död 1832) adlades den 17 januari 1816 av konung Fredrik Vilhelm III av Preussen.

Dessutom har Riddarhuset förvärvat två

mycket vackra sköldebrev från Österrike-Ungern. Båda är utfärdade till den sedermera kejsarlige och kunglige krigsministern Rudolf von Merkl (1831–1911). Han adlades den 6 juli 1883 i Wien av kejsar Frans Josef I av Österrike-Ungern. Rudolf von Merkl upphöjdes vidare i friherrlig värdighet den 27 februari 1892 i Wien av kejsar Frans Josef I av Österrike-Ungern.

Ett utsökt franskt sköldebrev har också förvärvat. Det är utfärdat 1672 på Fontainebleau av konung Ludvig XIV av Frankrike till en Marin(us) Crommon från Holland.

DEPONERING

Vi vill passa på att påminna om möjligheten att på ett tryggt och säkert sätt och utan kostnad kunna deponera sköldebrev i Riddarhusets arkiv. Ta gärna kontakt för närmare information, telefon 08-723 39 95, e-post goran.morner@riddarhuset.se.

Vi är också tacksamma för aktuella uppgifter om innehav av sköldebrev, i privat ägo eller på offentliga institutioner. ☞

Göran Mörner, riddarhushuseolog

FOTO: GÖRAN MÖRNER

Adliga ätten Schönermarck.

Friherrliga ätten von Merkl.

Adliga ätten Breitholtz nr 484.